

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

УДК 159.922:343.541-053.2

DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.7>

Процик Л. С.

*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України*

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕСТРУКЦІЇ

ANALYSIS OF THE PSYCHOLOGICAL CONTENT OF SEXUAL VIOLENCE AGAINST CHILDREN AS SOCIAL DESTRUCTION

У статті проаналізовано психологічний зміст сексуального насильства щодо дітей як соціальної деструкції. Детально розглянуто особливості захисту дітей від сексуального насильства як на міжнародному рівні загалом, так і в Україні зокрема. Проведено соціально-правовий аналіз проблеми сексуального насильства щодо дітей. Акцентовано увагу на складності опису статистичних даних сексуального насильства щодо дітей, особливо в умовах війни та військових конфліктів. Проаналізовано найпоширеніші причини сексуального насильства стосовно дітей (порушення моральних і етичних норм, злочинність, девіантність, розлади поведінки, проблеми у вихованні, соціально-економічні фактори, культурні фактори, комунікаційні проблеми), а також розглянуто різні форми його прояву (фізичне сексуальне насильство, невідповідність сексуальним потребам дитини, емоційне сексуальне насильство, сексуальне домагання, експлуатація дитини для сексуальних цілей). Окрема увага приділена особливостям сексуального насильства над дітьми в цифровому середовищі. Досліджено різні поведінкові, психологічні та соціальні проблеми, які виникають у розвитку дітей залежно від віку та тяжкості сексуального насильства, якому вони підлягали. Також зауважено, що процес розслідування випадків сексуального насильства щодо дітей є надзвичайно складним, який часто стикається з численними проблемами. Зазначено на важливості профілактики сексуального насильства щодо дітей та наголошено на необхідності реалізації відповідних заходів. Таким чином, розкрито широкий спектр аспектів, пов'язаних із сексуальним насильством щодо дітей, надаючи детальний аналіз психологічного змісту цього проблематичного явища. На основі проведеного аналізу в статті рекомендується активне впровадження профілактичних заходів, спрямованих на запобігання сексуальному насильству щодо дітей. Важливо враховувати особливості різних вікових груп та проблеми, пов'язані зі ступенем тяжкості насильства. Попереджувальні програми, освітні кампанії, підвищення обізнаності громадськості та підтримка постраждалих є лише кількома з численних шляхів вирішення цієї проблеми.

Ключові слова: сексуальне насильство, діти, соціальна деструкція, профілактика, розслідування.

The article analyzes the psychological content of sexual violence against children as social destruction. The peculiarities of protecting children from sexual violence both at the international level in general and in Ukraine in particular are considered in detail. A socio-legal analysis of the problem of sexual violence against children was carried out. Attention is focused on the complexity of describing statistical data on sexual violence against children, especially in conditions of war and military conflicts. The most common causes of sexual violence against children are analyzed (violations of moral and ethical norms, crime, deviance, behavioral disorders, problems in upbringing, socio-economic factors, cultural factors, communication problems), as well as various forms of its manifestation are considered (physical sexual violence, non-compliance sexual needs of a child, emotional sexual violence, sexual harassment, exploitation of a child for sexual purposes). Particular attention is paid to the specifics of sexual violence against children in the digital environment. Various behavioral, psychological and social problems that arise in the development of children depending on the age and severity of sexual violence to which they were subjected have been studied. It is also noted that the process of investigating cases of sexual violence against children is extremely complex and often faces numerous challenges. The importance of prevention of sexual violence against children was noted and the need to implement appropriate measures was emphasized. Thus, a wide range of aspects related to sexual violence against children is revealed, providing a detailed analysis of the psychological content of this problematic phenomenon. Based on the analysis, the article recommends the active implementation of preventive measures aimed at preventing sexual violence against children. It is important to take into account the characteristics of different age groups and problems related to the severity of violence. Prevention programs, education campaigns, public awareness, and victim support are just a few of the many ways to address this problem.

Key words: sexual violence, children, social destruction, prevention, investigation.

Вступ. Сексуальне насильство щодо дітей – це одна зі сфер особливо небезпечної злочинної діяльності та порушень прав дитини, що може завдати їй тяжких травм психічного характеру. Адже виникає порушення сексуальних кордонів дитини, коли

доросла людина зловживає своєю владою та авторитетом, щоб задовольнити власні потреби. Це може мати дуже серйозні наслідки для дитини, такі як страх, почуття безпорадності, почуття вини, занижена самооцінка, проблеми зі сприйняттям власного

тіла, ускладнення фізичного, соціального та емоційного розвитку. Ці наслідки дитина може пережити протягом усього життя, що відобразатиметься на її стосунках з іншими людьми. Питання сексуального насильства щодо дітей є недостатньо вивченим, адже сексуальні злочини зазвичай дуже латентні, і постраждалі часто не повідомляють про вчинене над ними сексуальне насильство та не готові звертатися до правоохоронців. Відповідно, значна частина інформації про насильство у ставленні до дітей залишається прихованою з багатьох причин: страх дітей, мовчання батьків, соціальна прийнятність насильства. Варто зауважити, що ці злочини не мають строку давності.

Нині Україна протистоїть повномасштабному вторгненню росії. Військові дії призводять до руйнування інфраструктури й погіршення економічної ситуації, що сприяє поширенню насильства. У військових конфліктах діти можуть стати жертвами збройних сил окупаційної армії, а також злочинців й бойовиків. Одним із досліджень, що свідчить про підвищення рівня насильства та сексуального насильства над дітьми в умовах війни, є звіт Міжнародного комітету Червоного Хреста (ICRC) «Захист дітей від насильства: виклики, з якими стикаються діти, що живуть в умовах війни» (2019) [1] та ООН «Діти та зброя: Спеціальний представник Генерального секретаря ООН щодо питань дітей у збройних конфліктах» (2020) [2]. Ці звіти підтверджують те, що війни та збройні конфлікти мають негативний вплив на дітей, зокрема на їхнє право на захист від насильства та сексуального насильства.

У свою чергу, злочини сексуального насильства по відношенню до дітей, здійснені російськими окупантами під час повномасштабного вторгнення, дуже швидко набули масового та системного характеру. Відомо про відкриття понад 600 кримінальних проваджень про злочини, пов'язані зі збройною агресією російської федерації, вчинені щодо дітей та у сфері охорони дитинства. Попередні роки правоохоронці порушували більше 400 кримінальних справ за фактами сексуального насильства над дітьми. Офіційної статистики, яка зображала б реальні масштаби сексуального насильства дітей з боку російських окупантів в Україні, наразі немає. За інформацією Міністерства внутрішніх справ України (МВС) спеціальні мобільні групи Національної поліції України (НПУ) продовжують збирати факти сексуального насильства з боку російських військових та фіксувати докази по різних регіонах України. Відповідно потребують подальшого удосконалення методи проведення допиту постраждалих від сексуального насильства дітей, які часто не враховують як вікові особливості, так і психологічний стан дітей, що не тільки негативно впливає на хід провадження, а й призводить до їх повторної травматизації. Відповідно кваліфікований підхід до проведення допиту дітей за участі психологів НПУ дає змогу запобігти негативному впливу на них та отримувати від дітей достовірну й повну інформацію, що стосується предмета доказування у конкретному кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі сексуального насильства щодо дітей присвячені праці провідних вчених у галузі психології, кримінології та права: Ю. Аносова, Г. Алієв, І. Бандурка, В. Бондаровська, О. Бугера, С. Бузов, Т. Гончарова, Б. Головкина, Д. Гнилицька, О. Губанова, С. Денисова, А. Джука, І. Доляновська, І. Дубиніна, Г. Заславська, М. Ковальова, Л. Козлюк, О. Коломієць, С. Косенко, О. Кочемировська, В. Криволапчук, Г. Лактіонова, Л. Ларченко, Л. Левицька, М. Легенька, Т. Лисько, А. Лукаш, К. Левченко, О. Мошицька, В. Міленко, С. Мосієнко, Ю. Онишко, В. Остапович, І. Остапович, Ю. Петрушенко, О. Піддубна, В. Рибальська, О. Рябчук, А. Савченко, Л. Сміслова, І. Туркевич, Р. Хаар, Г. Христова, Т. Цюман, С. Чмут, Т. Шувалова, Н. Юзікова, Н. Яницька, М. Ясиновська та інші. Однак, потребує подальшого вивчення та комплексного аналізу психологічний зміст сексуального насильства щодо дітей як форми соціальної деструкції. Адже подальша ефективна координація спеціалістів та суб'єктів реагування, дотримання чітких алгоритмів дій допоможе забезпечити найкращі інтереси дитини та надати їй якісну психологічну допомогу.

Мета статті полягає у детальному аналізі психологічного змісту сексуального насильства щодо дітей як форми соціальної деструкції, дослідженні особливостей захисту дітей, виявленні причин, форм прояву та наслідків такого насильства, а також наголошенні на важливості профілактики та розслідування цих випадків.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі статтею 21 Кодексу законів про працю України, *дитина* – це особа, яка не досягла 16 років [3]. Крім того, Закон України «Про захист дітей від насильства» визначає *дитину* як особу, яка не досягла 18 років віку. У нашому дослідженні ми послуговуємося цією нормою закону [4].

У широкому значенні слова під *сексуальним насильством* слід розуміти зґвалтування, сексуальне рабство, примусове оголення, приниження сексуального характеру (включно через інтернет) та інші дії сексуального характеру [5].

Заняття діяльністю сексуального характеру з дитиною – це коли використовується примус, сила чи погрози; насильство здійснюється зі свідомим використанням довіри, авторитету чи впливу на дитину, зокрема в сім'ї; насильство здійснюється в особливо вразливій для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного становища. (ст. 18 Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства).

Сексуальне насильство щодо дитини як форма домашнього насильства включає: будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно дитини незалежно від її згоди або в присутності дитини; примушування дитини до акту сексуального характеру з третьою особою; інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності. (п. 15 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запо-

бігання та протидії домашньому насильству»). Відповідно до законодавства за вчинення будь-яких дій сексуального характеру щодо дитини настає кримінальна відповідальність.

Світова організація охорони здоров'я (ВООЗ) та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) зібтали статистику про сексуальне насильство щодо дітей:

- одна дитина з п'яти у світі стикається з сексуальним насильством;
- більшість жертв сексуального насильства – діти віком до 18 років;
- від 70% до 85% дітей, які стали жертвами сексуального насильства, були знайомі зі злочинцем;
- у світі тільки 36% країн мають закони, які визнають сексуальне насильство проти дітей, як окремих злочин;
- тільки один з трьох випадків сексуального насильства щодо дітей стає відомим правоохоронним органам [6; 7; 8; 9; 10; 11].

Відповідно, варто зауважити, що у більшості країн світу, в тому числі і в Україні, не існує точних статистичних даних про сексуальне насильство щодо дітей через те, що більшість випадків залишається не повідомленою через *латентність у суспільстві*, адже люди за часту уникають обговорення цієї проблеми та не надають їй належного значення. Однією з причин такої латентності є соціальні стереотипи і культурні норми, які вбачають його щось, що стосується лише неблагополучних родин і людей з низьким соціальним статусом. Наслідки латентності полягають у тому, що більшість випадків сексуального насильства над дітьми залишається непоміченими і непокараними, що сприяє поширенню цієї проблеми. Також, діти, які стають жертвами сексуального насильства, можуть відчувати стигматизацію та неповну підтримку з боку суспільства. Для боротьби з латентністю щодо сексуального насильства над дітьми необхідно проводити інформаційну роботу, спрямовану на підвищення освіченості суспільства щодо цієї проблеми та її наслідків. Також потрібно створювати механізми для виявлення й розкриття випадків сексуального насильства над дітьми, забезпечувати доступ до кваліфікованої психологічної та медичної допомоги для жертв та їх родин, а також підвищувати рівень відповідальності правоохоронних органів та судової системи у розгляді випадків сексуального насильства над дітьми.

Захист дітей від сексуального насильства є важливою проблемою на міжнародному рівні. Є ряд міжнародних документів та стандартів, які мають на меті захист дітей від сексуального насильства:

- Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права дитини (1989 р.)¹
- Декларація про права дитини (1959 р.)²
- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про захист дітей від сексуальної експлуатації та насильства (2014 р.)³

Комітет з прав дитини ООН забезпечує моніторинг дотримання Конвенції про права дитини в різних країнах світу, в тому числі і щодо захисту дітей від сексуального насильства. Наприклад, Резолюція ООН про сексуальне насильство в конфліктах звертається до міжнародного співтовариства з закликом зробити все можливе для запобігання та протидії сексуальному насильству в умовах воєнних конфліктів.

Україна також прийняла ряд законів та нормативних актів, що стосуються захисту дітей від сексуального насильства. Зважаючи на те, що законодавство України знаходиться у постійному розвитку та оновленні, наведемо перелік нормативних актів, які на даний момент діють та містять норми, що захищають дітей від сексуального насильства:

– Конституція України – базовий закон, який гарантує права та свободи людини і громадянина, включаючи право на захист від насильства.

– Кримінальний кодекс України – визначає кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з сексуальним насильством щодо дітей, зокрема статті 152-155, 156-1 та інші.

– Кримінально-процесуальний кодекс України – регулює порядок ведення кримінального провадження від початку досудового розслідування до вирішення судом питань про вину та покарання злочинців.

– Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» – містить положення про захист дітей від сексуального насильства, передбачає механізми запобігання, виявлення та припинення насильства в родині.

– Закон України «Про охорону дитинства» – містить положення про захист прав дитини, встановлює загальні принципи державної політики в галузі захисту прав та інтересів дітей в Україні, а також визначає основні напрями державної політики у цій сфері [12].

Незважаючи на наявність міжнародних та національних документів щодо захисту дітей від сексуального насильства, проблема залишається актуальною в Україні та не є до кінця врегульованою у суспільстві. Це пов'язано зі складністю самої проблеми, відсутністю належних механізмів запобігання та реагування на сексуальне насильство щодо дітей.

Сексуальне насильство щодо дітей є складною проблемою, яка може мати різноманітні причини. Деякі з найбільш поширених *причин сексуального насильства щодо дітей включають*:

- Порушення моральних і етичних норм, деякі люди вважають, що можуть не давати згоду на статеві стосунки, тому це є допустимим і для інших.
- Злочинність та девіантність, які можуть включати злочини проти дітей: порнографія, торгівля людьми, рабство, експлуатація та інші.
- Розлади поведінки, такі як педофілія, які можуть спонукати людей до злочинів проти дітей.
- Проблеми у вихованні, наприклад, діти, які були піддані насильству або були свідками насильства в родині, можуть стати більш вразливими до сексуального насильства в майбутньому.

¹ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

² https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

³ <https://undocs.org/A/RES/69/147>

– Соціально-економічні фактори: бідність, безробіття, недостатній рівень оплати праці тощо.

– Культурні фактори: у деяких культурах сексуальна активність дітей може сприйматись інакше, ніж в інших культурах.

– Комунікаційні проблеми: недостатня комунікація між дітьми та дорослими.

Сексуальне насильство щодо дітей може мати різні форми прояву:

– Фізичне сексуальне насильство – це форма насильства, яка включає примус до фізичних дій сексуального характеру, таких як сексуальне насильство або змушення дітей до контакту геніталій.

– Невідповідність сексуальним потребам дитини, наприклад, змушення дітей до дій сексуального характеру з дорослими.

– Емоційне сексуальне насильство, наприклад, змушення дітей дивитися порнографію або діяльність, яка може завдати шкоди їхній психіці.

– Сексуальне домагання – це форма насильства, яка включає будь-які дії, спрямовані на змушення дитини до статевих дій або змушення її до різних форм сексуального контакту.

– Експлуатація дитини для сексуальних цілей – це форма насильства, яка включає використання дітей для здійснення сексуальних дій або залучення дітей до виробництва порнографії [13].

У статтях Кримінального кодексу України, що передбачають кримінальну відповідальність за вчинення дій сексуального характеру щодо дитини, визначено форми сексуального насильства щодо дітей наступним чином: звалтування (ст. 152 КК України), сексуальне насильство (ст. 153 КК України), примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України), статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України), розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України), ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК України), створення або утримання місць розпусти і звідництва (ст. 302 КК України), сутенерство або втягнення особи у заняття проституцією (ст. 303 КК України).

Також, варто зауважити, що проблема сексуального насильства над дітьми в цифровому середовищі стала актуальною в останні роки зі зростанням використання інтернету та мобільних пристроїв. Це привело до збільшення ризиків для дітей бути втягнутими в інтернет-насильство, таке насильство може приймати різні форми, такі як експлуатація, знущання, шантаж, вивчення особистої інформації тощо. Однією з головних причин поширення сексуального насильства над дітьми в цифровому середовищі є відсутність ефективної системи контролю та регулювання цього виду діяльності. Також, діти часто не мають достатньої інформації про безпеку в інтернеті та не можуть оцінити потенційні небезпеки. Поширеною формою сексуального насильства є дитяча порнографія, яка створюється шляхом фотографування або знімання відео дітей у сексуальних позах. Ці зображення можуть бути використані для

задоволення сексуальних потреб дорослих, а також для торгівлі дитячою порнографією. Ще однією формою сексуального насильства в інтернеті є онлайн-експлуатація дітей, коли діти змушені виконувати сексуальні дії перед камерою під час онлайн-трансляції. Основна проблема при боротьбі з сексуальним насильством в інтернеті полягає у складності виявлення злочинців та їхнього притягнення до відповідальності, оскільки вони можуть діяти з будь-якої точки світу та використовувати шифрування для захисту своєї ідентичності.

Постраждали діти можуть мати різні поведінкові, психологічні та соціальні проблеми у розвитку в залежності від віку та тяжкості сексуального насильства, якому вони підлягали. Основні особливості можуть включати:

– *Дошкільний вік (до 6 років)* – діти можуть не розуміти, що їм роблять, або мати обмежену здатність пояснювати, що сталося. Вони можуть виявляти збудження, неспокій, сильну прив'язку до дорослого, який змушується над ними. У цьому віці діти можуть проявляти агресивну поведінку, стати занадто настороженими, боятися залишатися наодинці з певними дорослими, мати проблеми зі сном, а також виявляти сексуальну цікавість.

– *Молодший шкільний вік (6–11 років)* – діти вже можуть розуміти, що сталося, відповідно бути збентеженими, соромитися розповідати про це і відчувати почуття провини, страждати від нічних кошмарів, боятися бути самі або боятися дорослих, відчувати страх, роздратування, виявляти агресивність, а також мати знижену самооцінку.

– *Молодший підлітковий вік (12–13 років)* – діти розуміють, що з ними сталося, і також можуть бути збентежені, соромитися розповідати про це та мати почуття провини й проблеми зі сном, відчувати стрес, почуття самотності, боятися бути самі, можуть проявляти агресивну поведінку, схильність до фрустрації та самогубства, їм властива знижена самооцінка, почуття страху й тривоги, відповідно можуть виникати проблеми зі шкільною діяльністю та спілкуванням.

– *Старший підлітковий вік (13–14 років)* – діти розуміють, що сталося, можуть бути збентежені, соромитися розповідати про це і мати почуття провини, відчувати стрес, почуття самотності, боятися бути самі і мати проблеми зі сном, вони можуть використовувати алкоголь та наркотики, щоб «втекти від проблем», адже у цьому віці виникають складнощі із розумінням та контролем власних емоцій, а також зниження самооцінки, страх та тривога, які впливають на формування сексуальної ідентичності, можлива схильність до самогубства.

– *Молодший юнацький вік (15–18 років)* – діти можуть мати проблеми зі стосунками, здатністю довіряти іншим або виявляти збільшену сексуальну цікавість, а також проявляти агресивність, знижену самооцінку, почуття страху та тривоги, мати проблеми зі сном.

Усі ці поведінкові, психологічні та соціальні проблеми можуть мати великий вплив на подальше життя дитини. Наприклад, дошкільники можуть вияв-

ляти збудження, неспокій та сильну прив'язаність до дорослого, що змушується над ними, молодші школярі можуть відчувати провину, мати знижену самооцінку та страждати від нічних кошмарів, а підлітки можуть відчувати стрес, почуття самотності та мати проблеми з контролем емоцій. Молодші юнаки можуть мати проблеми зі стосунками, здоров'ям та ризикованою поведінкою, а дівчата можуть бути схильні до депресії та зниження самооцінки. Розуміння особливостей поведінки та реакції на сексуальне насильство у різних вікових групах допоможе вчасно виявляти й надавати допомогу потерпілим.

У свою чергу, *розслідування сексуального насильства щодо дітей* є складним процесом, який може зіткнутися з численними *проблемами*. Основні з них:

– **Брак доказів:** у багатьох випадках сексуальне насильство щодо дітей може бути приховане, і докази можуть бути недостатніми або відсутніми.

– **Страх дітей:** діти можуть бути настільки налякані або залякувані насильником, що не будуть згодні спілкуватися з правоохоронними органами або свідчити проти насильника.

– **Відсутність згоди батьків:** у разі, якщо сексуальне насильство здійснене батьком або опікуном, може виникнути проблема отримання згоди на розслідування з боку іншого батька або опікуна [14].

Тому профілактика сексуального насильства щодо дітей є надзвичайно важливою та необхідною мірою для захисту дітей від можливих негативних наслідків. Деякі *методи профілактики сексуального насильства щодо дітей* включають наступне:

– **Освіта та навчання.** Важливо проводити навчання для дітей та їх батьків, а також для вчителів, медичного персоналу та інших професійних груп, що працюють з дітьми. Розгорнута інформаційна робота про те, як діти можуть захистити себе від сексуального насильства. Дітям потрібно пояснити, як розпізнати небезпечні ситуації та як діяти в таких випадках. Проведення роботи з батьками та опікунами щодо того, як розпізнати можливі небезпечні ситуації.

– **Проведення кампаній з попередження сексуального насильства щодо дітей.** Такі кампанії

зазвичай зосереджені на збільшенні уваги до проблеми, викликання у дітей та дорослих відчуття безпеки та зміцнення їх вмінь реагувати на сексуальне насильство.

– **Виявлення та повідомлення про порушення.** Важливо розробити механізми виявлення та повідомлення про порушення сексуальної безпеки дітей. До таких механізмів можуть входити гарячі телефонні лінії, електронні звернення та інші засоби зв'язку з правоохоронними органами.

– **Посилення законодавства.** Національні закони та міжнародні конвенції розглядаються як найважливіший інструмент для боротьби з сексуальним насильством щодо дітей. Наприклад, законодавство може забезпечувати жорсткіші покарання для злочинців, а також захист дітей.

– **Забезпечення жертв дієвою допомогою та підтримкою з боку правоохоронних органів та соціальних служб.** Після того, як сталося сексуальне насильство щодо дитини, важливо забезпечити їй підтримку. Це може включати психологічну підтримку, медичну та правову допомогу.

Отже, профілактична робота з протидії сексуальному насильству щодо дітей має бути комплексною та спрямована на зменшення ризику виникнення такої ситуації.

Висновки. Таким чином, сексуальне насильство над дітьми є серйозною соціальною проблемою, яка має негативний вплив на життя дітей та суспільства в цілому. Це порушення прав дітей та їх безпеки, яке може призвести до серйозних фізичних та психологічних наслідків. Воно порушує етичні та моральні стандарти, викликає негативний резонанс у громадськості та може призвести до загострення відносин між людьми та групами. Крім того, сексуальне насильство над дітьми підштовхує дітей до відчуженості та страху перед світом та людьми. Отже, боротьба з сексуальним насильством над дітьми є важливим завданням для суспільства в цілому. Необхідно приділяти увагу профілактиці та запобіганню цього виду насильства, підтримувати жертв і забезпечувати їм належну допомогу та захист.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. International Committee of the Red Cross. (2019). Protection of children from violence: Challenges faced by children living in situations of armed conflict. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/topic/file_plus_list/433-3015_icrc_report_on_children_in_armed_conflict_2019.pdf
2. Office of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict. (2020). Children and armed conflict: Report of the Secretary-General. URL: <https://undocs.org/en/A/75/182>
3. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Закон України «Про захист дітей від насильства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1474-18#Text>
5. Романцова, С. В. Поняття сексуального насильства щодо дітей. *Науковий вісник УжНУ. Серія : Право*. Випуск 53. Том 2. 2018. С. 78–81
6. World Health Organization. (2019). Child sexual abuse. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-sexual-abuse>
7. United Nations Children's Fund. (2017). Hidden in plain sight: A statistical analysis of violence against children. URL: https://www.unicef.org/publications/index_101053.html
8. Finkelhor, D., Turner, H. A., Shattuck, A., & Hamby, S. L. (2015). Prevalence of childhood exposure to violence, crime, and abuse: Results from the *National Survey of Children's Exposure to Violence*. *JAMA Pediatrics*, 169(8), 746–754. URL: <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2015.0676>
9. Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., & Gómez-Benito, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4), 328–338. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>
10. Centers for Disease Control and Prevention. (2018). Preventing child sexual abuse: A technical package for policy, norm, and programmatic activities. URL: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/csa-prevention-technical-package.pdf>
11. National Center for Missing and Exploited Children. (2021). Statistics. URL: <https://www.missingkids.org/footer/statistics>

12. Мельничук В. О. Міжнародне і національне законодавство та стандарти захисту дитини від сексуального насильства. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. № 148. 2020. С. 104–115. <https://doi.org/10.31392/NZ-ppu-148.2020.13>
13. Романцова С. В. Форми проявів сексуального насильства щодо дітей. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. Випуск 55. Том 2. 2019. С. 102–106
14. Устимчук В. П. Деякі питання розв'язання проблем під час розслідування сексуального насильства щодо дітей. *Захист дитини від насильства та жорстокого поводження: сучасні виклики* [Текст] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 3 черв. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 157–161